

som mulig. Man slutter sig derved til de Bestræbelser, der ogsaa i andre Lande og navnlig i England ere komne frem, hvor saadanne Foreninger ikke alene virke i den Retning, blot pekuniært at skaffe Arbejderne en billig Bolig, men ogsaa virke hen til gennem Formerne for Boligen, gennem Indretning og Anlæg at danne, hvad der kaldes Mønsterboliger, til fremtidig Efterligning, saaledes som det paa den sparsommeligste, men dog hensigtsmæssigste og sundeste Maade maa skjønnes at være til Bedste for Arbejderen. Naar der nu her dannes sig saadanne Foreninger, som sammenflynede en Kapital med den bedste Villie til ikke at ville drage den yderste Fordel ud af Sagen, men i det Allerhøieste ville nyde den hos os sædvanlige Rente af Pengene, altsaa ikke over 4 pCt., synes det mig naturligt og retfærdigt, at man overfor saadanne Foreninger, der desuden desværre ikke kunne antages at blive saa talrige, at Afgiftsfrihed kan gjøre noget stort Indgreb i den Skat, her er Tale om, begunstiger deres Bestræbelser i Menneffelighedens Tjeneste ved at sige: Lad dem forsøge, om de kunne faae bedre og sundere og alligevel billigere Boliger indrettede for Arbejderne, selv om de dermed komme til, med nogle faa Kvadratalen at overskride den Grændse, her er sat for ingen Afgift at kræve. Jeg tror, at man derved som sagt ikke ser alene paa det Pekuniære ved Sagen, men tillige i høj Grad fremmer netop det Hygieiniske og vel ogsaa Bevemmeligheden i Boligens Indretning og, hvad der jo i saadanne smaa Boliger ogsaa er et vigtigt Hensyn, virker hen til, at Familier i alle mulige Henseender, ogsaa i moralsk Henseende, kan komme til at leve under nogenlunde gunstige Villkaar. Dette er Tanken med de Forslag, jeg har stillet, hvoraf det ene, det principale, skulde bemyndige Finanzministeren til overfor Foreninger for Arbejderboliger, som bevise, at de ikke drage mere end høist 4 pCt. ud af de indskudte Penge, at fritage Boligerne for Afgift, selv om de overskride Grændsen. Men jeg vil indrømme, at det maasse er et større Spillerum at give Ministeren i saa Henseende, end han selv kan ønske, og end det i det Hele kan være ønskeligt at sætte ind i en Lov.

Som Følge deraf har jeg troet, at ærede Medlemmer kunde have Betænkelse ved at tage det principale Forslag i den ubegrænsede Form, det har, og derfor har jeg stillet det subsidiære Forslag, som ikke stiller sig fra det principale uden derved, at der er sat en Grændse, nemlig 10 Kvadratalen, som der yderligere skal kunne gaa til for Arbejderboligers Bedkommende. Jeg skal nu villig indrømme, at det ærede Udvalg og Thinget i det Hele taget ved den Tilslutning, som det ved første Behandling synes at have givet det ærede Udvalgs Arbejde, er gaaet ikke saa lidt videre, end den oprindelige Tanke var, og at man som Følge deraf kunde sige, hvorfor skulle vi nu gaa videre; men, som jeg allerede har antydnet, er det jo klart, at denne Udvidelse i egentlig pekuniær Henseende vil være af ringe Betydning for selve Statskassen, idet Antallet af Arbejderboliger, selv om man vil gaa ud fra, at der vil blive bygget saadanne i flere af de større Byer og maasse paa enkelte Hovedbrændpunkter paa Landet, dog alligevel vil være saa ringe, at de, som man siger, let ville kunne telles. Hvorfor jeg alligevel betragter Sagen for at have nogen Bigtighed, er, fordi det er mig meddelst, at blandt Andet her i Byen eksisterende Foreninger for Arbejderboligers Opførelse selv mene, at naar de kunne faae, der er blevet nævnt for mig en 5 Kvadratalen mere, saa vilde de være ganske anderledes gunstig stillede, og saa vilde deres Tanke, at virke for Arbejdernes Vel gennem Tilveiebringelsen af billige og nogenlunde hyggelige Boliger for Arbejderne, kunne gennemføres paa en ganske anderledes fylbig Maade, end naar det bliver ved Lovforslagets Bestemmelse. Ved at modtage Forsikringer i den Henseende er jeg bleven yderligere stadfæstet i min Tro paa, at det kan være rigtigt at give en saadan Undertagelsesstilling for Arbejderboliger. Det er som det vil ses, ligefrem lagt i Finanzministerens Haand at bedømme, hvorvidt de Foreninger, der dannes for Opførelsen af billige Arbejderboliger, arbejde saaledes i Lovens Aand, at han vil give de opførte Bygninger disse Begunstigelser, og da han vil kunne fordre saa ubetinget Bevis for, at Lovens Hensigt